Ecumenismul: evoluția situației de la Sinodul din Creta până astăzi

Arhimandrit Pavlos Dimitrakopoulos,

teolog, scriitor, director al Biroului pentru erezii și

parareligii al Sfintei Mitropolit a Pireului

Cinstiți părinți, dragi participanți la conferință, doamnelor și domnilor, Hristos a înviat!

În primul rând aș vrea să exprim calde mulțumiri comitetului organizatoric al „Sinaxei pentru Ortodoxie”, pentru onoarea pe care ne-a făcut-o prin încredințarea prezentei cuvântări în cadrul acestei manifestări, cu tema „Ortodoxia în fața renegării contemporane”. Subiectul pe care am să-l dezvolt este: „Ecumenismul: evoluția situației de la sinodul din Creta până astăzi” și cuprinde o scurtă introducere, urmată de prezentarea succintă a principalelor consecințe ale pseudo-sinodului la nivel bisericesc, a evoluției situației bisericești în sfera dialogului cu romano-catolicii și a modului în care s-a dezvoltat noua teorie ecumenistă a „primului fără egali” și la final sunt formulate concluzii, gânduri și propuneri.

Referitor la Sinodul din Creta, la îndelungile pregătiri ale acestuia, la modul de organizare și la hotărârile adoptate în cadrul acestuia, pe baza celor celor opt documente sinodale, au fost scrise volume întregi, au fost publicate sute de articole și studii de către cercetători consacrați și cu autoritate la nivel pan-ortodox și cei interesați pot să consulte bibliografia existentă. Cu titlu informativ amintim aici voluminosul studiu al Mitropolitului Ierotei de Nafpaktos, cu titlul Sfântul și Marele Sinod din Creta. Poziții teologice și eclesiologice[1] și cele două volume ale revistei Theodromia, cu titlul: „Nici sfânt, nici mare, nici sinod”[2]. Scopul prezentării noastre nu este acela de a fi originali, nici acela de a impresiona. Scopul cuvântării mele este doar lupta duhovnicească. Să vedem, cu alte cuvinte, unde ne situăm astăzi în contextul ecumenismului, cum s-a conturat situația bisericească după pseudo-sinodul din Creta și cum am putea să înaintăm de-aici înainte.

Introducere

Toată lumea poate constata cu limpezime, cel puțin cei care au ochii duhovnicește sănătoși, cei care sunt încă vii și nu au fost omorâți duhovnicește de veninul ecumenismului, că această panerezie, care a dominat pe tot parcursul secolului XX, a ajuns deja la apogeu la începutul secolului al XXI-lea odată cu pseudo-sinodul din Creta (iunie 2016). Dacă renumita Enciclică patriarhală și sinodală din 1920 a inaugurat oficial intrarea ecumenismului în spațiul ortodox, acest pseudo-sinod i-a dat ecumenismului legiferare sinodală deplină. Dacă primul moment important al acestei panerezii este marcat de enciclica din anul 1920, al doilea este cu siguranță pseudo-sinodul din Creta. Această tumoare malignă a ecumenismului a înaintat timp de aproape 100 de ani și, în lipsa unor reacții bisericești solide, s-a extins nestăvilită în trupul ecleziastic. Din nefericire această panerezie, cea mai teribilă și cea mai periculoasă dintre toate cele care au apărut până astăzi în viața Bisericii, pe care vrednicul de veșnică pomenire arhimandrit Athanasios Mytilineos a numit-o cu multă înțelepciune „ultimul înainte-mergător al Antihristului”, nu a fost contracarată la timp, atunci când și-a făcut apariția, așa cum ar fi trebuit, în mod sinodal și la nivel pan-ortodox, desigur și aceasta se datorează inerţiei celor mai mulți dintre episcopi, dar și în general, a trupului Bisericii în cadrul Bisericilor Ortodoxe locale; au existat în acest sens foarte puține excepții. Astfel am ajuns la tragica situație, pe care o trăim astăzi. Astăzi suntem martorii unui fenomen nemaiîntâlnit, unic, care nu are precedent în tradiția noastră sinodală și canonică, apariția acestei îngrozitoare polierezii, care timp de 100 de ani nu au putut fi contracarat de Biserica în mod efectiv, la nivel sinodal, pan-ortodox.

Principalele momente în evoluția ecumenismului după pseudo-sinodul din Creta

Schimbările care au avut loc în cadrul Bisericii după pseudo-sinodul din Creta, în privința promovării ecumenismului, schimbări care au o legătură imediată cu acest sinod, au fost în majoritatea lor tragice și dureroase, iar în viitorul apropiat

vor fi, după smerită mea părere, încă și mai tragice. Totuși au existat și unele manifestări, foarte puține la număr, pozitive și încurajatoare. În continuare vom semnala principalele dintre acestea.

1) Prima consecință imediată a fost faptul că acest sinod a adus o vătămare extremă unității pan-ortodoxe a Bisericii și a provocat dezbinări în primul rând la nivelul Bisericilor Ortodoxe locale. Absența de la „sinod" a celor patru Biserici, a Antiohiei, a Rusiei, a Bulgariei și a Georgiei, nu s-a datorat unor motive practice, ci dezacordului evident, pe care acestea l-au exprimat față de regulamentul de funcționare al sinodului și față de multele poziții anti-patristice și anti-ortodoxe prezente în documentele adoptate. Așa cum era de așteptat, au avut o poziție negativă față de deciziile sinodului. Neparticiparea celor patru Biserici locale menționate, care din punct de vedere demografic reprezintă aproximativ 2/3 din totalul lumii ortodoxe la nivel mondial, a avut și un rezultat pozitiv și mângâietor, care putem spune că se înscrie în pronia lui Dumnezeu, și anume faptul că tocmai această neparticipare a constituit prima mare și gravă lovitură adusă autorității pan-ortodoxe a sinodului din Creta și începutul (după cum nădăjduim) unei revizuiri viitoare a hotărârilor eretice ale acestuia. În mod concret, membrii Sfântului Sinod al Patriarhiei Antiohiei, într-o ședință sinodală extraordinară din data de 27 iunie 2016 au hotărât printre altele următoarele: „Să considere Întâlnirea din Creta drept o întrunire pregătitoare a Marelui Sinod Pan-ortodox, prin urmare să considere că documentele adoptate de acesta nu sunt finale, ci sunt supuse discutării și modificării atunci când se va întruni Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe, la care vor fi prezente și vor lua parte toate Bisericie Ortodoxe Autocefale"[3]. Sfântul Sinod al Bisericii Ruse, întrunit în data de 2 decembrie 2017 și în prezența a 377 de episcopi a decis, printre altele: „Acest Sinod [din Creta], nu poate fi considerat pan-ortodox, nici deciziile sale nu pot fi considerate obligatorii pentru toți membrii Bisericii Ortodoxe, întrucât lipsa consimțământului Bisericilor autocefale locale în privința convocării acestuia la data programată a încălcat principiul unanimității … Analiza documentelor Sinodului din Creta … a arătat că unele dintre acestea cuprind formulări vagi și ambigue, care nu ne permit să le considerăm drept o expresie exemplară a adevărurilor credinței ortodoxe și a tradiției Bisericii"[4]. Sfântul Sinod al Bisericii Bulgare, prin hotărârea sinodală din 15 noiembrie 2016, a decis, printre altele, următoarele: „După un studiu atent al textelor adoptate de Sinodul din Creta, Sfântul Sinod a ajuns la concluzia că acestea conțin abateri de la Tradiția Ortodoxă, de la Tradiția dogmatică și canonică a Bisericii și de la duhul și de la litera Sinoadelor

Ecumenice și locale”[5]. Sfântul Sinod al Bisericii Georgiei în ședința din 22 decembrie 2016, printre altele, a decis: „Întrucât la Sinodul din Creta nu au luat parte patru Biserici Ortodoxe, Sinodul nu poate fi considerat sobornicesc… Prin urmare, deciziile și documentele Sinodului din Creta nu sunt obligatorii pentru Biserică… Sunt necesare corecturi în anumite puncte sau chiar înlocuirea completă a documentelor Sinodului din Creta”[6].

2) O altă urmare tristă a fost alterarea și denaturarea sistemului sinodal tradițional și introducerea pentru prima dată la Sinodul din Creta a unui alt sistem sinodal, care, am putea spune, este rodul dezvoltării noii teorii ecumeniste a „primului fără egali”, despre care vom vorbi mai târziu.

3) O altă consecință importantă au fost numeroasele dezbinări, reacțiile furtunoase și confruntările teologice dintre mulți episcopi, stareți de mănăstiri, alți clerici, monahi de la Sfântul Munte, asociații, teologi, dar și în rândul credincioșilor, atât din cauza modului în care a fost constituit sinodul, cât și a hotărârilor eretice adoptate de Sinodul din Creta, atât în Biserica Greciei, cât și în alte țări ortodoxe, precum România, Moldova și Ucraina, aproape imediat după pseudo-sinod. Protestele, furia și indignarea au fost exprimate printr-o multitudine de publicații, discursuri, conferințe și manifestări. Unii dintre cei care au luat poziție față de deciziile sinodului din Creta au ajuns în punctul de a întrerupe comuniunea cu episcopii care au acceptat aceste decizii, aplicând Canonul 15 Sinodului I-II Ecumenic. În mod special, în spațiul ecleziastic grec, furia și indignarea s-au intensificat încă și mai mult din cauza atitudinii inacceptabile pe care a avut-o delegația elenă la „Sinod”. Așa cum remarcă Înalpreasfințitul nostru Mitropolit: „Delegația Bisericii noastre la așa-numitul «Mare și Sfânt Sinod» din Kolymbari, Creta, și-a depășit limitele capacității sale și a dezmințit așteptările împlinirii mandatului cu care a fost însărcinată de sfântul nostru sinod… delegația noastră a fost mandatara sfântului corp sinodal și avea până la final datoria de a împlini mandatul pe care l-a primit, fără nicio alienare maladivă a postulatului animus domini[7] …Nu avea nicio împuternicire să modifice conținutul mandatului”[8]. Reacția in corpore a clerului și a poporului credincios față de hotărârile pseudo-sinodului este un fapt încurajator. Aceasta a arătat în practică faptul că clerul și poporul reprezintă astăzi singurele bastioane și stavile puternice în lupta împotriva ecumenismului.

4) Altă urmare tristă a fost faptul că liderii bisericești din cele zece Biserici locale,

care au participat la Sinodul din Creta, au făcut și continuă să facă eforturi concertate pentru consolidarea și acceptarea deciziilor sinodului de către pleroma Bisericii, pe de o parte prin promovarea sinodului drept un eveniment istoric și eclesial mare și însemnat, prin conferințe, manifestări, publicații etc. și în al doilea rând prin defăimarea, insultarea, amenințarea, persecutarea și impunerea de pedepse celor care reacționează sau se opun. Menționăm în acest sens Enciclica lansată de Sinodul Permanent în ianuarie 2017, intitulată: „Către popor. Despre Sfântul și Marele Sinod din Creta", prin care încearcă să informeze poporul despre ceea ce s-a spus și s-a făcut la Sinodul din Creta. Mesajul pe care încearcă să îl transmită Sinodul Permanent prin intermediul acestei Enciclice este faptul că acest Sinod a fost un sinod ortodox autentic, care a adoptat pasămite hotărâri ortodoxe. Autorul enciclicei nu face nicăieri nici o evaluare critică a celui din urmă document, al șaselea, intitulat „Relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine", care a produs atâta tulburare la nivel pan-ortodox și care a primit, după cum se știe, o critică teologică vehementă. Din păcate, s-au luat nicidecum în considerare observațiile teologice foarte juste ale ÎPS Mitropolitului nostru, publicate pe internet înainte de convocarea Sinodului Bisericii Greciei, din 23 și 24 noiembrie 2016, cu tilul: „Așteptările noastre de la Sfântul Sinod nu s-au împlinit", precum și intervenția teologică mai extinsă (33 pagini), depusă de Mitropolitul Ierotei de Nafpaktos la acest sinod, referitor la Sinodul din Creta.

Menționăm, de asemenea, și cea de-a VIII-a Conferință Internațională de Teologie Ortodoxă, organizată de Facultatea de Teologie a Universității Aristotel din Tesalonic între 20 și 24 mai 2018, cu titlul: „Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe. Teologia ortodoxă în secolul al XXI-lea". La această conferință, numeroși vorbitori au încercat să prezinte Sinodul din Creta drept un eveniment istoric major și hotărârile adoptate în cadrul acestuia ca ortodoxe, fără să convingă, desigur, poporul credincios al lui Dumnezeu. În compensare, în data de 16 iunie 2018 a avut loc la Tesalonic manifestarea „Ortodoxia și Kolymbari. Doi ani mai târziu", organizată de „Adunarea Clericilor și Monahilor Ortodocși", „Societatea de Studii Ortodoxe" și de Asociaţiile Creştin-Ortodoxe „Sfântul Iosif Isihastul" și „Izvorul Tămăduirii".

5) Altă urmare tristă a fost încercarea impunerii hotărârilor sinodului din Creta în Sfântul Munte, prin presiuni insuportabile exercitate asupra mănăstirilor care au pus la îndoială hotărârile sinodului, dar și prin persecutări și pedepse impuse monahilor care au reacționat și celor care au întrerupt pomenirea patriarhului

ecumenic Bartolomeu. În data de 30 iunie 2017 Sfânta Chinotită a Sfântului Munte a dat publicității textul cu titlul „Mesajul Sfântului Munte în legătură cu Sfântul și Marele Sinod din Creta”, care a dezamăgit clerul și poporul credincios al lui Dumnezeu. Este vorba de un text inacceptabil, care încearcă să împace lucruri ireconciliabile, după ce evită să menționeze erori dogmatice, neclarități și lipsuri din cuprinsul documentelor sinodale și putem spune că nu are nicio legătură și nici nu se poate compara cu texte aghiorite mai vechi, în care părinții din Sfântul Munte, cu cuget curajos, de luptă, cu curaj și îndrăzneală a mărturisirii, s-au opus și au îndrăznit să condamne fiecare abatere de la învățătura ortodoxă, de oriunde ar fi provenit acea abatere. În general, putem spune că pătrunderea ecumenismului în Sfântul Munte, care odată a fost marele bastion al Ortodoxiei, constituia o realitate palpabilă încă dinainte de întrunirea Sinodului din Creta, însă după acesta a devenit încă și mai sensibilă[9].

6) Un alt rod amar al acestui sinod a fost pătrunderea ecumenismului în sfera învățământului, prin transformarea orei de religie din oră cu caracter și orientare clar ortodoxe în oră de istoria religiilor. Dacă deschide cineva „Dosarele lecției”, așa cum au fost numite noile cărți de religie, observă că sunt pline de texte ale pseudo-sinodului, prin care se încearcă să se facă reclamă sinodului și să se otrăvească cu roadele amare ale acestuia sufletele curate ale copiilor. Foarte înțelept se remarcă într-o publicație a Sinaxei clericilor și monahilor: „Atunci când, în cele mai multe mitropolii și parohii, nu se aude nimic împotriva ecumenismului și a întâlnirilor interreligioase, când patriarhi și episcopi oferă în dar Coranul și se roagă împreună cu ereticii și cu cei de alte religii, atunci cînd în Facultățile de Teologie, cu sprijinul episcopilor, este introdusă învățătura islamului, când promotorii transformării orei de religie în oră de istoria religiilor conlucrează cu Sfântul Sinod și cu multe mitropolii, răspunderea nu îi aparține doar Ministrului ateu al Învățământului, ci aparține tuturor celor care nu au reacționat până în ziua de astăzi, ci au încurajat ca lucrurile să meargă în această direcție”[10].

7) Un alt rod amar al Sinodului din Creta a fost pătrunderea ecumenismului în sfera familiei, prin legiferarea sinodală, de către acesta, a acceptării prin iconomie a căsătoriilor mixte, care sunt interzise în mod expres de sfintele canoane ale Bisericii, care nu lasă niciun loc de interpretare pentru aplicarea principiului iconomiei în această privință[11].

8) Alt rod al sinodului este cunoscuta problemă ucraineană. Relația profundă dintre Sinodul din Creta și conferirea autocefaliei schismatcilor din Ucraina va fi prezentată în comunicarea sa de domnul Lambros Skontzos. Aici vom aminti doar atitudinea pe care a avut-o Sfântul Sinod al Bisericii Ciprului referitor la problema ucraineană. Într-o ședință extraordinară a acestuia din 18 februarie 2019 se afirmă relația imediată dintre Sinodul din Creta și chestiunea ucraineană. Între altele se spune: „Dacă sinceritatea este una dintre condițiile sine qua non pentru conviețuirea normală dintre credincioși, iar gândurile ascunse distrug aceste relații, cu atât mai mult acest lucru este valabil în relațiile dintre Biserici. Cât de statornică și sinceră este așadar relația dintre Bisericile noastre când, în pofida deciziilor unanime luate la consfătuirile Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe din anii 2014 și 2016 referitor la întrunirea Sfântului și Marelui Sinod, patru Biserici nu au participat la sinod, fără să aibă pentru aceasta un motiv substanțial”[12].

9) În sfârșit, încă un rod al sinodului (fără ca prin aceasta lista să se epuizeze) a fost faptul că Sinodul din Creta a dat un impuls puternic la nivel mondial răspândirii ecumenismului. După legiferarea sinodală a dialogului intercreștin și interreligios, promotorii ecumenismului înaintează acum neîngrădiți, cu mai mult zel și entuziasm, spre materializarea obiectivelor lor, invocând deciziile pseudo-sinodului „în toată vremea și-n tot locul”, pentru a justifica rugăciunile și slujbele comune făcute împreună cu ereticii, administrarea Sfintei Împărtășanii heterodocșilor și alte încălcări ale Sfintelor Canoane, făcându-se vrând nevrând instrumente ale Noii Ere. Ecumenismul mondial se află în plină evoluție la nivel religios și înaintează spre materializarea obiectivelor sale, adică spre convergența dintre religii și împlinirea viziunii religiei universale. Conferințele interreligioase sunt organizate într-un ritm vijelios, una după alta. Amintim aici cu titlu informativ recenta Întâlnire interreligioasă de la Assisi, care a avut loc în octombrie 2016[13] și A doua Întrunire internațională interreligioasă pentru coexistența pașnică în Orientul Mijlociu, care a avut loc în Atena în data de 30 octombrie 2017[14]. Politicieni de vârf din întreaga lume și lideri religioși vorbesc deschis acum despre „comunitatea religioasă internațională”, despre „colaborare între religii pentru pacea și securitatea mondială”. Protestanți eretici vorbesc despre valoarea iudaismului. Vaticanul a afirmat recent că un evreu nu e nevoie să devină creștin deoarece se poate mântui prin religia iudaică. De asemenea, potrivit unor informații din sursă sigură, în California de Sud a fost înființată recent o nouă formațiune religioasă, așa-numitul „Crislam”, alcătuit din elemente

„creștine” și islamice. În biserici papistașe și protestante din Europa sunt chemați slujitori de diferite religii pentru a … predica! În multe biserici, așa cum s-a întâmplat anul acesta în Belgia, în biserici catolice musulmanii au sărbătorit Ramadanul! În același timp, atât în Grecia cât și în străinătate, crucile și alte simboluri religioase sunt îndepărtate din spațiile publice pentru a se crea un „climat de toleranță religioasă”.

Modul în care au evoluat lucrurile în sfera dialogului cu romano-catolicii și dezvoltarea noii teorii ecumeniste a „primului fără egali”

Modul în care au evoluat lucrurile în acest domeniu au fost la fel de tragice și dureroase. La câteva luni după Sinodul din Creta (16-20 septembrie 2016), a avut loc cunoscuta a XIV-a Adunare Generală Plenară a Comisiei Internaționale pentru Dialogul Teologic, la Chieti, Italia, la care a fost aprobat documentul „Sinodalitate și primat în primul mileniu: spre o înţelegere comună în slujirea unităţii Bisericii”. Acest text este o continuare a documentului de la Ravenna, (octombrie 2007), întrucât ambele tratează problema primatului în raport cu sinodalitatea. Este demn de reținut faptul că documentul de la Ravenna a primit o critică teologică foarte intensă în două studii foarte pertinente în acest sens și care au fost publicate în urmă cu câțiva ani: a) cel al Mânăstirii Grigoriu din Sfântul Munte[15] și b) cel al dlui Dim. Tselenghidis, profesor la Facultatea de Teologie a Universității Aristotel din Tesalonic[16]. Aceste studii au demonstrat cu claritate că documentul de la Ravenna este un text deficitar, cu foarte multe locuri problematice și inacceptabile din punct de vedere eclesiologic. Documentul de la Chieti, care cuprinde 21 de secțiuni, a fost semnat de delegații papei și de reprezentanți ai tuturor Bisericilor Ortodoxe locale, cu excepția Patriarhiei Bulgariei și doar reprezentanții Patriarhiei Georgiei și-au exprimat rezerve cu privire la anumite puncte. Acest document (precum și cel de la Ravenna) sunt foarte deficitare din punct de vedere dogmatic și necesită studiere și examinare detaliată la nivel sinodal. Documentele conțin poziții eclesiologice care se abat în mod grav de la învățătura ortodoxă a Bisericii noastre. Mai exact:

În acest document se vorbește despre „Unitate în diversitate” (par. 2). Aceasta este o învățătură eretică de sorginte protestantă, care își are rădăcinile în „teoria

ecumenistă a inclusivității”. Se încearcă chiar și fundamentarea biblică a acestei învățături pe cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola 1 către Corinteni (12,4-11). După cum se știe, unul dintre obiectivele fundamentale ale Noii Ere este unitatea în diversitate, unificarea tuturor credințelor și religiilor în pofida diferențelor dogmatice și religioase de alt tip care există între acestea.

În paragraful 8 se face referire la rolul episcopului în viața fiecărei Biserici locale și cu deosebire în sinaxa euharistică: „Biserica una, sfântă, sobornicească și apostolică, al cărei cap este Hristos, este prezentă în adunarea euharistică a Bisericii Locale sub episcopul ei. El este cel care conduce (proestos). În adunarea liturgică, episcopul face vizibilă prezența lui Iisus Hristos. În Biserica Locală (adică în diocеză), credincioșii și clerul, sub un episcop, sunt uniți unul cu altul în Hristos și sunt în comuniune cu El în toate aspectele de viață ale Bisericii, în mod special în săvârșirea Euharistiei”. Textul este astfel formulat, încât lasă loc unei interpretări episcopocentrice a Sfinte Liturghii, dar și în general, a rolului episcopului în viața Bisericii. Sfânta Liturghie are în primul rând un caracter hristocentric și apoi episcopocentric, de vreme ce episcopul, care este întâistătător și o prezidează, este chipul și în locul lui Hristos, dacă are cuget ortodox și întruchipează virtuțile lui Hristos. În continuare se face o abordare a sinodalității în legătură cu primatul, care este prezentat sub forma slujirii. Fără îndoială, acest document cuprinde anumite poziții corecte, însă este lipsit de un adevăr fundamental, care, fie și numai acesta, anulează sensul primatului de putere la nivel mondial, fie al papei, fie al Patriarhului Ecumenic. Acest adevăr este faptul că autoritatea supremă în Biserică, la nivel creat, este Sinodul Ecumenic și nu persoana Patriarhului Ecumenic sau a Papei.

În acest document este dezvoltată, de asemenea, o nouă teorie despre Biserică, potrivit căreia Biserica este prezentată ca icoană a Sfintei Treimi: „…Unitatea care există între Persoanele Treimii se reflectă în comuniunea membrilor Bisericii unii cu alții. Astfel, după cum afirmă Sfântul Maxim Mărturisitorul, Biserica este «chip» al Sfintei Treimi” (par. 1).

Această teorie eretică a fost preluată din nefericire nu doar în documentul de la Chieti, dar și în documentele Sinodului din Creta, în speță în Circulara sinodului (par. 1). Rădăcinile acestei teorii trebuie căutate în teologia rusă a secolelor XIX și XX, al cărei principal reprezentant a fost teologul rus Alexandru Homiakov. Trebuie să remarcăm aici că din perioada în care început să se discute tema primatului episcopului Romei, dar și de mai devreme încă, au început să se

depună eforturi de către cercurile ecumeniste din Fanar, de creare a unei forme de primat în spațiul ortodox, similar primatului papal, întemeiat însă nu pe cunoscuta „dogmă petrină” a papalității, ci pe dogma Sfintei Treimi. A fost dezvoltată astfel o teorie nouă, potrivit căreia Biserica este prezentată ca icoană a Sfintei Treimi. Potrivit afirmațiilor promotorilor acestei teorii, cele trei persoane ale Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh formează un sinod și activează în chip sinodal, la prezidiul acestui sinod aflându-se Tatăl.

Ca președinte al Sinodului, Tatăl deține un fel de primat, de vreme ce acesta, ca izvor al dumnezeirii, asigură unitatea sinodului treimic. Prin urmare și Biserica, ca icoană a Sfintei Treimi, este un sinod permanent, funcționează și trebuie să funcționeze și aceasta în mod sinodal și din motive „teologice” are nevoie de un protos și chiar unul la nivel mondial. Principalul reprezentant al acestei teorii, Mitropolitul Ioannis Zizioulas de Pergam, pornind de la învățătura teologică ortodoxă potrivit căreia Tatăl este cauza existenței Fiului, prin naștere și a Duhului Sfânt, prin purcedere, în lucrarea sa Sinodalitate și primat, scrie: „Primat există chiar și în viața Treimii, de vreme ce Tatăl este cauza existenței Persoanelor Treimice, prin bunăvoirea căruia izvorăște fiecare lucrare și act dumnezeiesc… În Biserica locală, primatul a apărut prin teologia trinitară și hristologică, rădăcinile acestuia fiind profund teologice… Faptul că primatul acesta se reflectă în teologia trinitară și în hristologie este evident, reieșind din faptul că primus (episcopul) este înțeles ca având în Biserică locul Tatălui”[17].

Prin aceste afirmații, Mitropolitul de Pergam atribuie ipostasului Tatălui o lucrare ipostatică aparte, „bunăvoirea”, care nu face parte din lucrările ipostatice necreate comune ale celor trei persoane ale Sfintei Treimi. Prin această lucrare ipostatică deosebită, „bunăvoirea”, izvorăște orice altă lucrare dumnezeiască necreată. În altă lucrare a sa, Instituția sinodală, fundamentează unitatea Sfintei Treimi nu pe natura comună a celor trei persoane, deoființimea, ci pe ipostasul Tatălui. Scrie: „Pe același principiu [despre care a vorbit mai sus, al strânsei interdependențe dintre sinod și primat] se bazează și dezvoltarea și formarea slujirii episcopale, care este legată în fond de viața treimică a lui Dumnezeu, în care comuniunea dintre cele trei persoane devine unitate doar într-o persoană, în ipostasul Tatălui”[18]. Prin afirmația de mai sus, Mitropolitul Ioannis Zizioulas atribuie ipostasului Tatălui încă o lucrare ipostatică deosebită, cea a „unității”, care nu face parte dintre lucrările ipostatice necreate comune ale celor trei persoane ale Sfintei Treimi.

Aceste concepții teologice eretice se încearcă a fi susținute prin învățătura sfântului Maxim Mărturisitorul, din lucrarea acestuia Mistagogia[19], pe care însă o interpretează în mod eronat. O analiză teologică completă și respingerea acestei teorii întreprinde Înaltpreasfințitul Mitropolit Ierotei de Nafpaktos, în lucrarea sa Sfântul și Marele Sinod din Creta. Poziții teologice și eclesiologice[20], la care facem trimitere pentru mai multe detalii pentru cei interesați. Înaltpreasfințitul Ierotei arată, invocând mărturii și de la alți Părinți, precum Sfântul Grigorie Teologul[21], Sfântul Ioan Damaschinul[22] și Sfântul Grigorie Palama[23], că Sfântul Maxim nu vorbește aici despre Biserică ca chip și icoană a Sfintei Treimi, ci ca chip și icoană a lui Dumnezeu. Nu vorbește despre relațiile intratrinitare ale persoanelor Sfintei Treimi, adică despre modul existenței persoanelor Sfintei Treimi ca icoană a relațiilor umane în cadrul Bisericii, așa cum în mod eronat cred cei care au inventat această teorie, ci despre lucrarea lui Dumnezeu[24]. Între Dumnezeul Treimic și creație nu există analogii, fiindcă, așa cum observă Sfântul Grigorie Palama, nu se pot găsi asemănări în lumea creată referitor la relația celor trei persoane ale Sfintei Treimi întreolaltă. Prin urmare Biserica, care este un organism divino-uman, nu poate fi icoana Sfintei Treimi, ci este trupul divino-uman al lui Hristos.

O elaborare teologică a acestei teorii o întâlnim la Mitropolitul Elpidofor de Bursa (actualul Arhiepiscop al Americii), care, bazându-se atât pe două locuri din Cuvântările teologice ale Sfântului Grigorie Teologul, din Cuvântarea a treia[25] și din Cuvântarea a cincea[26], ajunge să vorbească despre „Monarhia Tatălui”, întrucât, potrivit afirmațiilor sale, chiar și „Teologul dintre Părinți”, Sfântul Grigorie Teologul, vorbește despre monarhia și primatul lui Dumnezeu Tatăl. Scrie: „În vechime Biserica a conceput în mod sistematic persoana Tatălui ca primul (‘monarhia Tatălui’) în comuniunea persoanelor Sfintei Treimi”. Și adaugă în continuare: „Dacă vrem să vorbim despre sursa primatului în Biserica din întreaga lume, aceasta este însăși persoana Arhiepiscopului Constantinopol, care, ca arhiereu, este primul ‘între egali’ pe de o parte, însă ca patriarh al Constantinopolului și prin urmare ca Patriarh Ecumenic, este primul fără egali (primus sine paribus)”[27].

Aici însă Sfântul Grigorie nu vorbește despre monarhia unei persoane, a Tatălui („μοναρχία δέ, οὐχ ἣν ἓν περιγράφει πρόσωπον”), așa cum ar dori autorul, ci

despre monarhia unei (singure) firi a celor trei persoane ale Sfintei Treimi („ἀλλ᾽ ἦν φύσεως ὁμοτιμία συνίστησι”). Această egalitate a firii naște egalitatea persoanelor, de vreme ce toate cele trei persoane au părtășie la aceeași fire. Despre această egalitate a persoanelor ne încredințează însuși Domnul: „ca toți să Îl cinstească pe Fiul cum cinstesc pe Tatăl (In. 5, 23). Întrucât, potrivit cuvântului Domnului, aceeași cinste care I se cuvine Tatălui I se cuvine și Fiului, nu putem concepe existența unei întâietăți primațiale a Tatălui față de Fiul. De asemenea, dacă Îi atribuim Tatălui primatul, plecând de la faptul că El reprezintă izvorul dumnezeirii și al paternității, așa cum autorul lasă să se înțeleagă, atunci va trebui în mod necesar să Îl considerăm pe Fiul drept un Dumnezeu secundar, inferior Tatălui. În această situație ajungem la teoriile eretice origeniste referitor la dogma Sfintei Treimi, teorii pe care Biserica le-a condamnat la Sinodul al V-lea Ecumenic[28]. Înaltpreasfințitul Ierotei observă foarte just că motivele mai adânci care îi conduc pe Înaltpeasfințitul Ioannis Zizioulas și pe cei care îi urmează acestuia spre această abordare eretică a Bisericii ca imagine a Sfintei Treimi este faptul că prin această teorie caută să fundamenteze primatul bisericesc pe o bază teologică și nu pe baza primatului de onoare pe care l-au stabilit sfintele canoane ale Sinoadelor Ecumenice[29].

În fond, este vorba despre dezvoltarea teologică a noii teorii ecumeniste pe care am putea-o numi teoria „primului fără egali”. Aplicarea în practică a acestei teorii ecumeniste o întâlnim în modul de organizare al Sinodului din Creta, unde, pe baza Regulamentului de funcționare (articolul 12 par. 1-3), a fost anulată participarea deplină și egală a tuturor episcopilor care au luat parte la sinod. Întâistătătorii Bisericilor locale s-au ridicat, ca niște primi fără egali, deasupra tuturor celorlalți episcopi fiindcă doar ei au avut drept de vot. Unul dintre participanții la sinodul din Creta, Mitropolitul Ierotei de Nafpaktos remarcă foarte just că Sinodul din Creta a fost un sinod al Întâistătătorilor și al însoțitorilor acestora[30].

Un alt exemplu clasic de aplicare practică a acestei teorii este cazul patriarhului Serbiei, Irineu. După cum se știe, dintre cei 25 de membri ai delegației Bisericii Serbiei, 17 au refuzat să semneze documentul cel mai problematic al sinodului, “Relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine”. Întrucât însă acest document a fost semnat de Întâistătătorul Bisericii, a fost considerat ca fiind semnat de toți, cu toate că a fost respins de majoritatea delegației.

O altă aplicare practică a teoriei acesteia o observăm în problema ucraineană, în care, în timp ce toate Bisericile locale cer în mod imperios întrunirea unui sinod pan-ortodox pentru rezolvarea acestei probleme, Patriarhul Ecumenic refuză să convoace un sinod.

În final amintim așa-numita instituție a Sinaxelor Întâistătătorilor, instituție care a fost consacrată de câteva decenii în viață sinodală a Bisericii, care însă este străină și necunoscută tradiției noastre sinodale și canonice, avându-și rădăcinile tocmai în această teorie ecumenistă a primului fără egali.

Concluzii, gânduri și reflecții

Prin cele expuse anterior am încercat să descriem în linii generale și în mod succint cum malformația panereziei ecumenismului, care a apărut la începutul secolul XX, a înaintat treptat și s-a extins în mod metodic pe tot parcursul secolului al XX-lea și în cele din urmă, în loc să fie condamnat, la Sinodul din Creta și-a aflat legiferarea sinodală deplină. Am mai încercat să oferim imaginea modului în care au evoluat lucrurile în Biserică după pseudo-sinod, problemele actuale din spațiul ortodox fiind roadele amare și consecințele triste ale acestuia. În final am descris dezvoltarea noii teorii ecumeniste a primului fără egali, o teorie care a afectat major instituția sinodalității Bisericii.

Astăzi situația din Biserică este mai mult decât tragică. Fiara cu multe capete a ecumenismului înaintează acum nestăvilit, cu mai multă avânt și hotărâre spre împlinirea obiectivelor Noii Ordini și ale Noii Ere, adică spre materializarea viziunii religiei universale, care va pregăti terenul pentru sosirea lui Antihrist. Așa cum foarte just observă un cercetător contemporan, „degradarea pe care au suferit-o instituțiile care ar trebui să funcționeze ca niște stăvilare în calea şuvoiului ecumenismului, adică ierarhii, clerul în general, Sfântul Munte și Facultățile de Teologie, este, în afara câtorva excepții[31], una nemaiîntâlnită și fără precedent. După pseudo-sinod vijelia ecumenistă a măturat precum un taifun tot ce a găsit în cale. Dată fiind această tragică situație, se pune următoarea întrebare arzătoare: Care este datoria noastră în fața lui Dumnezeu și a Bisericii?”.

Biserica Ortodoxă nu cunoaște alt mod de abordare a ereziilor decât cel al condamnării lor sinodale, la nivel local și ecumenic. Prin urmare, nici această panerezie nu poate fi înlăturată în alt mod decât printr-o condamnare sinodală. Desigur, faptul că situația este foarte sumbră nu înseamnă că vom deznădăjdui. Dimpotrivă chiar. Suntem chemați cu toții, cler și credincioși, toți cei care dintre noi, episcopi, clerici și mireni, am rămas neinfluențați de veninul ereziei, să ne luptăm în această direcție, cu cuget mărturisitor și jertfelnicie, fiecare potrivit rolului instituțional pe care îl are în cadrul trupului Bisericii. Noi ne vom lupta până la sfârșit și până când Dumnezeu va interveni, însă cu certitudinea că biruința finală în fața acestei înfricoșătoare panerezii Îi aparține lui Hristos, Care ține cârma Bisericii în preaputernicele Sale mâini. Ortodoxia este și va rămâne nebiruită până la sfârșitul veacurilor, după cum ne încredințează marele dascăl al Părinților Bisericii, Sfântul Ioan Hrisostom, într-o extraordinară omilie a sa, „Omilia înainte de plecarea în exil": „Nimic nu-i mai puternic decât Biserica, omule! Pune capăt războiului, ca să nu ţi se pună capăt puterii tale. Nu te lua la luptă cu cerul. Dacă te războieşti cu un om, sau învingi sau eşti învins. Dar dacă te lupţi cu Biserica, e cu neputinţă să birui. Căci Dumnezeu e mai puternic decât toţi"[32].

Vă mulțumesc pentru răbdarea dumneavoastră.

Note:

[1] Ed. Sfintei Mânăstiri Nașterea Maicii Domnului Pelaghia, 2018

[2] Anul XVIII, Nr. 3-4, iulie – decembrie 2016.

[3] Rev. „Theodromia", anul XVIII, nr. 3-4, iulie – decembrie 2016, p. 370.

[4] V. aktines.blogspot.com/2017/12/377.html.

[5] Rev. „Theodromia", anul XVIII, nr. 3-4, iulie – decembrie 2016, p. 379.

[6] V. thriskeftika.blogspot. com/2016/12/blog-post_85.html.

[7] Postulatul *animus domini* sau *animus rem sibi habendi* sau *animus possidendi*

(intenția de a poseda) reprezintă *elementul psihologic,* intențional al posesiei; este voința posesorului de a se comporta ca un proprietar, chiar dacă în realitate el nu este [n. trad.].

[8] www.romfea.gr/epikairotita-xronika/11491-peiraios-oi-prosdokies.

[9] Pentru mai multe detalii, a se vedea comunicarea noastră la „Sinaxa pentru Ortodoxie", cu tema: „Atitudinea Sfântului Munte față de «Sinodul din Creta»", care a avut loc la Centrul Duhovnicesc al Bisericii Sfânta Treime (5.11.2018).

[10] www. impantokratoros .gr /4BC6693D.el.aspx, septembrie 2016.

[11] V. canonul 72 al Sinodului Quinisext.

[12] www.orthodoxianewsagency. gr/aytokefales_ekklisies /ekklisia.

[13] V. thriskeftika.blogspot. com/2016/10/blog-post_73.html.

[14] V. http://www.romfea.gr/diafora/17927-enarji-tis-diethnis-diaskepsis-gia-eiriniki-sunuparji-sti-mesi-anatoli-foto.

[15] Arhim. Gheorghios, starețul Mân. Grigoriu din Sfântul Munte, „Το κείμενο της Ραβέννας και το Πρωτείο του Πάπα" [„Documentul de la Ravenna și primatul papal"], Sfântul Munte, 30 decembrie 2007, în rev. *Εν Συνειδήσει*: „Οικουμενισμός, ιστορική και κριτική προσέγγιση" [„Ecumenismul, abordare istorică și critică"], Ed. Sf. Mânăstiri Marele Meteor, Meteora, iunie 2009, pp. 90-99.

[16] „Ορθόδοξοι προβληματισμοί με αφορμή το κείμενο της Ραβέννας" [„Reflecții ortodoxe pe marginea documentului de la Ravenna"], rev. *Εν Συνειδήσει*, iunie 2009, p. 100-111.

[17] Conciliarity and Primacy, Metropolitan of Pergamon John Zizioulas, în rev. *Θεολογία* 2/2015, p. 29-30.

[18] „Ο Συνοδικός θεσμός", în rev. *Θεολογία*, 2/2009, p. 5.

[19] V. Maxim Mărturisitorul, „Φιλοκαλία τῶν νηπτικῶν καὶ ἀσκητικῶν"

[„Filocalia Părinţilor neptici”], vol. 14, Ed. patristică „Grigorie Palama”, Tesalonic 1985, p. 50-51.

[20] Ed. Sfintei Mânăstiri Nașterea Maicii Domnului Pelaghia, 2018, p. 64-74,

[21] Sfântul Grigore Palama, Ἔργα [*Opere*], vol. I, ΕΠΕ, Tesalonic 1975, p. 376-378.

[22] Sfântul Ioan Damaschinul, *Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως* [*Expunere exactă a credinței ortodoxe*], Ed. Pournaras, Tesalonic 1976, p. 58.

[23] Sfântul Grigore Palama, Ἔργα [*Opere*], volII, ΕΠΕ, Tesalonic 1983, p. 110-112.

[24] Textul pe care-l invocă ecumeniștii este: „Sfânta Biserică este așadar, cum zicea acel fericit bătrân [probabil se referă la Sfântul Dionisie], după un prim înțeles spiritual, chip și icoană a lui Dumnezeu, ca una ce are aceeasi lucrare ca El, prin imitare și împrumutând chipul acestuia”.

[25] *Λόγος Θεολογικὸς τρίτος* [Cuvântarea a treia], PG 36, 76: ἡμῖν δὲ μοναρχία τὸ τιμώμενον· μοναρχία δέ, οὐχ ἣν ἐν περιγράφει πρόσωπον· ἔστι γὰρ καὶ τὸ ἐν στασιάζον πρὸς ἑαυτὸ πολλὰ καθίστασθαι· ἀλλ᾽ ἣν φύσεως ὁμοτιμία συνίστησι, καὶ γνώμης σύμπνοια, καὶ ταὐτότης κινήσεως, καὶ πρὸς τὸ ἐν τῶν ἐξ αὐτοῦ σύννευσις, ὅπερ ἀμήχανον ἐπὶ τῆς γεννητῆς φύσεως, ὥστε κἂν ἀριθμῷ διαφέρῃ, τῇ γε οὐσίᾳ μὴ τέμνεσθαι [„Ceea ce cinstim noi este monarhia în Dumnezeire, iar monarhia în Dumnezeire nu este aceea pe care o mărginește o singură persoană, fiindcă se întâmplă ca și unimea să se pună în dezbinare cu ea însăși de multe ori, ci aceea pe care o constituie egalitatea de natură și conglăsuirea și identitatea de mișcare și convergența spre unimea celor din ea, lucru cu neputință în firea născută, încât, chiar dacă se deosebește în privința numărului, să nu fie despărțită în ființa ei”].

[26] *Λόγος Θεολογικὸς πέμπτος* [Cuvântarea a cincea], PG 36, 164.

[27] V. articolul publicat de Biroul pentru Erezii al Sfintei Mitropolii de Pireu, cu titlul: „Ιησούς Χριστός ο μοναδικός Primus Sine Paribus” [„Iisus Hristos, unicul Primus Sine Paribus”]. Comentariu la recenta publicație (8.1.2014) a Mitropolitului El. Lambriniadis, Mitropolit de Bursa, profesor la Universitatea Aristotel din Tesalonic.

[28] Origen, *Περὶ ἀρχῶν* [*Despre principii*], 1,3,5: „Ὅτι ὁ μὲν θεὸς καὶ πατὴρ συνέχων τὰ πάντα φθάνει εἰς ἕκαστον τῶν ὄντων, μεταδιδοὺς ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ ἰδίου τὸ εἶναι ὅπερ ἐστίν, ἐλαττόνως δὲ παρὰ τὸν πατέρα ὁ υἱὸς φθάνων ἐπὶ μόνα τὰ λογικά (δεύτερος γάρ ἐστι τοῦ πατρός), ἔτι δὲ ἠττόνως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ μόνους τοὺς ἁγίους διικνούμενον”.

[29] „Η αγία και Μεγάλη Σύνοδος στην Κρήτη. Θεολογικές και εκκλησιολογικές θέσεις” [„Sfântul și Marele Sinod din Creta. Poziții teologice și eclesiologice”], Ed. Sfintei Mânăstiri Nașterea Maicii Domnului Pelaghia, 2018, p. 73.

[30] V. „Η αγία και Μεγάλη Σύνοδος στην Κρήτη. Θεολογικές και εκκλησιολογικές θέσεις” [„Sfântul și Marele Sinod din Creta. Poziții teologice și eclesiologice”], Ed. Sfintei Mânăstiri Nașterea Maicii Domnului Pelaghia, 2018, p. 255-257.

[31] V. Comunicarea Pr. Protopresv. Theodoros Zisis, „Δύο χρόνια μετά το Κολυμπάρι. Ποια είναι η κατάσταση της Εκκλησίας” [„Doi ani după Kolymbari. Care este situația Bisericii?”], la conferința „Ortodoxia și Kolymbari, doi ani mai târziu”, în rev. *Θεοδρομία*, anul XX, nr. 2, aprilie-iunie 2018, p. 210-224.

[32] Ioan Gură de Aur, *Ὁμιλία πρὸ τῆς ἐξορίας* [*Omilie înainte de plecarea în exil*] 1-2, PG 52, 429.